

คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

รายงานการประชุม

คณะอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในกระบวนการยุติธรรม

ครั้งที่ ๓/๒๕๖๑

วันพฤหัสบดีที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐

ณ ห้องประชุมกิจการยุติธรรม ๑ (JA1) ชั้น ๙ อาคารรัฐประศาสนภักดี

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ

ผู้มาประชุม

๑. ศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล	ประธานอนุกรรมการ
๒. ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม
นายนิติธร วงศ์ยืน	อนุกรรมการ
๓. ผู้แทนสำนักงานศาลปกครอง
นายบรรยาย นาคยศ	อนุกรรมการ
๔. ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด
นางสาวจินดา สุระชาติ	อนุกรรมการ
๕. ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
พันตำรวจเอกชิตชนก พรหมสวัสดิ์	อนุกรรมการ
๖. ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ
นางอมรรัตน์ ฤทธิพลเดช	อนุกรรมการ
๗. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
นางสาวอุไร เชื้อเย็น	อนุกรรมการ
๘. ผู้แทนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
ศาสตราจารย์ ดร.อิศรา ศานติศาสน์	อนุกรรมการ
๙. ผู้แทนสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย
นางสาวโสมนัส เจือศรีกุล	อนุกรรมการ
๑๐. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
นางศิริสา ไชยหมาน	อนุกรรมการ
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม
นายวัลลภ นาคบัว	อนุกรรมการ

๑๒. นางอุษา จันทลอย บุญเปี่ยม

อนุกรรมการและเลขานุการ

๑๓. นางสาวสุวดี ไหลพิงทอง

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๑๔. นางสาวภัทรา ปากสิทธิ์ วโรตม์ลิขิตดิษฐ์

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ไม่มาประชุม

๑. นายเดชา สังขวรรณ

ติตราชการ

๒. นางสาวสิริพร พิทยโสภณ

ติตราชการ

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. พ.ต.อ.วิโรจน์ จันทร์หอม

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๒. ร.ต.ท.หญิง พัทธภรณ์ เมืองสุวรรณ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๓. นางสาวเกศรา เอกอุดมพงศ์

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

๔. นางสาวรัตนาวรรณ หอมเนียม

สำนักงานกิจการยุติธรรม

๕. นางสาวอิสริยา สันติธรรม

สำนักงานกิจการยุติธรรม

๖. นางสาวกัลยา ถ้ำทอง

สำนักงานกิจการยุติธรรม

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๐๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบว่าได้มีการปรับเปลี่ยนอนุกรรมการซึ่งเป็นผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดจากนายเกษฎา บุญยสมิต เป็น นางสาวจินดา สุระชาติ พร้อมทั้งแจ้งว่ามิอนุกรรมการติตราชการไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ จำนวน ๒ ท่าน ได้แก่ นายเดชา สังขวรรณ และนางสาวสิริพร พิทยโสภณ

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุม

ครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๑

มติที่ประชุม รับรองรายงานการประชุม

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อทราบ

• รายงานความคืบหน้าการประชุมคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ครั้งที่ ๔/๒๕๖๑

ฝ่ายเลขานุการฯ แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่าคณะอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในกระบวนการยุติธรรม ได้มีมติเห็นชอบการจัดลำดับความสำคัญประเด็น/หัวข้อการวิจัย ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๑ ซึ่งประกอบด้วย ๑) กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ๒) การแก้ไขปัญหาคriminal ๓) มาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดทางอาญาแทนการควบคุมตัว (Non-Custodial) ๔) การพัฒนากระบวนการสอบสวน ๕) กระบวนการปรับ Mind set ของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและประชาชน ๖) การพัฒนาการบังคับใช้กฎหมาย ๗) การมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในการจัดการความยุติธรรม ๘) การปรับปรุงโทษปรับในคดีอาญาโดยนำระบบโทษปรับตามความสามารถในการชำระของผู้กระทำผิด

/(Day Fines...

(Day Fines System) พร้อมทั้งมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการจัดทำรายละเอียดหัวข้อการวิจัย ขอบเขตเวลาในการศึกษาวิจัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเมื่อดำเนินการจัดลำดับความสำคัญเรียบร้อยแล้ว ให้เวียนแจ้งคณะอนุกรรมการฯ พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ ฝ่ายเลขานุการได้ดำเนินการตามมติข้างต้นด้วยแล้ว

และในการประชุม กพยช. ครั้งที่ ๔/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๑ ฝ่ายเลขานุการได้รายงานความคืบหน้าการดำเนินการของคณะอนุกรรมการฯ ให้ที่ประชุมทราบ โดยที่ประชุมได้มีมติรับทราบ และมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ ด้านการวิจัยในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้พิจารณาทบทวนหรือปรับปรุงโครงการ/หัวข้อให้สอดคล้องกับกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๕ และติดตามความคืบหน้าเพื่อรายงานอนุกรรมการและ กพยช. ทราบต่อไป

ซึ่งฝ่ายเลขานุการได้ดำเนินการตามมติ กพยช.ดังกล่าว โดยในการประชุมคณะกรรมการพิจารณาและประเมินผลงานวิจัยกระทรวงยุติธรรม ครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๑ ได้มีมติให้หน่วยงานที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัย (งบเงินอุดหนุน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ทบทวนโครงการวิจัยโดยปรับเปลี่ยนให้มีความสอดคล้องกับประเด็นหัวข้อการวิจัยที่สำคัญ สำหรับโครงการวิจัยอื่นที่หน่วยงานได้รับการจัดสรรงบประมาณอาจพิจารณาปรับเปลี่ยนให้มีความสอดคล้องกับประเด็นหัวข้อการวิจัยที่สำคัญด้วย พร้อมทั้งได้ดำเนินการจัดทำชุดโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำขึ้น อีกทั้งฝ่ายเลขานุการได้ดำเนินการแจ้งหน่วยงานในระบบการยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและสำนักงานงบประมาณ ในการนำกรอบยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๕ ใช้เป็นกรอบแนวทางในการเสนอคำขอของงบประมาณและใช้เป็นแนวทางการจัดสรรงบประมาณการวิจัยด้านระบบการยุติธรรม ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๕ ด้วยแล้ว

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณา

๔.๑ กรอบการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในระบบการยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

ฝ่ายเลขานุการฯ แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่าคณะอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในระบบการยุติธรรม ได้มีมติเห็นชอบกรอบแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมงานวิจัยในระบบการยุติธรรม โดยแบ่งเป็น ๓ กรอบ ได้แก่ ๑) กระบวนการก่อนการวิจัย (pre research process) ๒) กระบวนการระหว่างการศึกษาวิจัย (ongoing research process) ๓) กระบวนการหลังการวิจัย (post research process) เพื่อให้การกำหนดแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมงานวิจัยในระบบการยุติธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์วิจัยด้านกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้นำแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยทั้ง ๓ กรอบไปสู่การปฏิบัติ พร้อมทั้งได้มีการทบทวนและกำหนดเป้าหมาย/ทิศทางการวิจัยด้านการพัฒนาระบบการยุติธรรม โดยได้จัดทำกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๕ พร้อมทั้งมีการจัดลำดับความสำคัญประเด็น/หัวข้อการวิจัยสำคัญที่ควรดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ โดย กพยช. ได้มีมติรับทราบ และมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ได้รับ

/การจัดสรร...

การจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้พิจารณาทบทวนหรือปรับปรุงโครงการ/หัวข้อวิจัยให้สอดคล้องกับกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๕ และติดตามความคืบหน้าเพื่อรายงานอนุกรรมการและ กพยช. ทราบ โดยฝ่ายเลขานุการฯ ได้ดำเนินการตามมติข้างต้นด้วยแล้ว

โดยในช่วงที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาและดำเนินการตามกรอบแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมงานวิจัยในกระบวนการยุติธรรมอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว เหลือเพียงการติดตามและการดำเนินการเพิ่มเติม ดังนั้น ฝ่ายเลขานุการฯ จึงได้นำเสนอกรอบแนวทางการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในกระบวนการยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ดังนี้

กรอบที่ ๑ การติดตามการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในกระบวนการยุติธรรม โดยเน้นการติดตามความคืบหน้าการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ ภายใต้กรอบแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมงานวิจัยในกระบวนการยุติธรรม

กรอบที่ ๒ แนวทางขับเคลื่อนชุดโครงการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม โดยดำเนินการวิจัยให้สอดคล้องกับกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๕ พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดทำงานวิจัยในลักษณะชุดโครงการวิจัย

โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้กำหนดแผนและวาระการประชุมไว้จำนวน ๒ ครั้ง ดังนี้

๑) การประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๖๑ (ธ.ค.๖๑)

วาระเพื่อพิจารณา ๑. กรอบดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

๒. แนวทางขับเคลื่อนชุดโครงการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม (๑)

๒) ครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ (ก.พ. ๖๒)

วาระเพื่อพิจารณา ๑. แนวทางขับเคลื่อนชุดโครงการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม (๒)

๒. แนวทางการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

ประเด็นอภิปราย

๑. การทบทวนหรือปรับปรุงโครงการ/หัวข้อวิจัยที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้สอดคล้องกับกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕ นั้น อยู่ภายใต้ดุลยพินิจของหน่วยงานโดยคำนึงว่าผลผลิต (Output) ของโครงการวิจัยนั้นๆ ไม่กระทบต่อเป้าหมายรวมหรือผลลัพธ์ (Outcome) ที่เสนอของงบประมาณในปี พ.ศ. ๒๕๖๒

๒. การติดตามการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ จะดำเนินการตามกรอบแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมงานวิจัยในกระบวนการยุติธรรม แบ่งออกเป็น ๓ กรอบ คือ ๑) กระบวนการก่อนการวิจัย ซึ่งจะเป็นการกำหนดเป้าหมายของการวิจัย และการบริหารจัดการงบประมาณเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดทำงานวิจัย ๒) กระบวนการระหว่างการศึกษาวิจัย เป็นการตรวจสอบคุณภาพงานวิจัย ๓) กระบวนการหลังการวิจัย เป็นการมุ่งเน้นการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดยแนวทางในการตรวจสอบคุณภาพงานวิจัยได้มีการออกแบบ Platform เพื่อนำไปทดลองใช้ในการประเมินโครงการวิจัยของสำนักงานกิจการยุติธรรมในรอบปี

/ที่ผ่านมา...

ที่ผ่านมา โดย Platform ดังกล่าวได้นำไปใช้เพื่อเพิ่มคุณภาพของงานวิจัย แต่ในการประเมินกระบวนการหลังการวิจัย ในเรื่องของการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ยังพบว่าเป็นเพียงการนำผลงานวิจัยไปเผยแพร่เท่านั้น ซึ่งเห็นว่าควรมีการส่งเสริมให้มีการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายมากขึ้น

๓. ในกระบวนการก่อนการวิจัย ควรมีการเพิ่มแนวทางในการคัดเลือกนักวิจัย รวมถึงการรวบรวมนักวิจัยโดยแบ่งประเภทความเชี่ยวชาญ เพื่อให้สามารถคัดเลือกนักวิจัยมาดำเนินโครงการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. ในกระบวนการหลังการวิจัย เมื่อมีการจัดทำงานวิจัยแล้วเสร็จจากกำหนดให้มีการจัดประชุมร่วมกับพรรคการเมืองหรือนักการเมือง ซึ่งถือเป็นผู้ผลักดันให้เกิดนโยบาย ถือเป็นการเพิ่มช่องทางในการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์มากขึ้น

๕. ด้วยประเด็น/หัวข้อการวิจัยสำคัญที่ควรดำเนินการ มีทั้งในประเด็นการพัฒนากฎหมาย ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับกรอบการวิจัยมุ่งเป้าเรื่องอาเซียน ที่ สกว. เป็นผู้รับผิดชอบอยู่ ดังนั้น เพื่อเพิ่มช่องทางในการเสนอของบประมาณ สามารถดำเนินการขอความร่วมมือไปยัง สกว. ในการสนับสนุนงบประมาณการวิจัยต่อไป

๖. ในการติดตามการดำเนินงานตามกรอบแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมงานวิจัย ในกระบวนการยุติธรรม ทั้ง ๓ กรอบ เห็นควรให้มีการรายงานในการประชุมอนุกรรมการฯ ด้วย

มติที่ประชุม: เห็นชอบกรอบดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบด้วย

กรอบที่ ๑ การติดตามการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในกระบวนการยุติธรรม

กรอบที่ ๒ แนวทางขับเคลื่อนชุดโครงการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม

๔.๒ การจัดทำชุดโครงการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม (ชุดโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำ)

ฝ่ายเลขานุการฯ แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่าจากมติที่ประชุม กพยช. ครั้งที่ ๔/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๑ มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้พิจารณาทบทวนหรือปรับปรุงโครงการ/หัวข้อวิจัยให้สอดคล้องกับกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๕ และติดตามความคืบหน้าเพื่อรายงานอนุกรรมการและ กพยช.

ในการนี้ เพื่อให้เป็นไปตามมติข้างต้น อีกทั้งพลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ประธาน กพยช. เห็นว่าการจัดลำดับความสำคัญ ประเด็น/หัวข้อการวิจัย จำนวน ๘ ประเด็น ซึ่งเป็นประเด็น/หัวข้อการวิจัยที่สามารถแก้ปัญหาความเชื่อมั่น ความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมได้ ฝ่ายเลขานุการฯ จึงเห็นควรนำประเด็น/หัวข้อการวิจัยสำคัญดังกล่าวมากำหนดเป็นประเด็นการวิจัยเพื่อเสนอของบประมาณในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ แต่ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณการวิจัย สำนักงานกิจการยุติธรรมได้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมแหล่งทุนการวิจัย จึงได้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในหัวข้อ “การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งทุนการวิจัยด้านกระบวนการยุติธรรม” ขึ้น

/ร่วมกับ...

ร่วมกับหน่วยงานแหล่งทุนในประเทศ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย องค์การยูนิเซฟแห่งประเทศไทย (UNICEF) และสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย โดยที่ประชุมได้เห็นร่วมกันว่าควรมีการนำประเด็น/หัวข้อการวิจัยสำคัญเป็นเป้าหมายในการทำวิจัย และจัดทำงานวิจัยในลักษณะชุดโครงการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม พร้อมทั้งกำหนดให้มีเจ้าภาพหลักในการบริหารจัดการโครงการวิจัย โดยเห็นว่าประเด็น/หัวข้อการวิจัยสำคัญที่ควรดำเนินการก่อน ได้แก่ กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน การแก้ไขปัญหาคาการกระทำผิดซ้ำ และมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดทางอาญาแทนการควบคุมตัว (Non-Custodial) ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำงานวิจัยสามารถสร้างผลกระทบ (Impact) ต่อกระบวนการยุติธรรม และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม เห็นควรให้มีการจัดทำชุดโครงการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม (ชุดโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาคาการกระทำผิดซ้ำ) เนื่องจากปัจจุบันพบว่าจำนวนผู้กระทำผิดซ้ำมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

โดยการพัฒนาคาโครงการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม (ชุดโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาคาการกระทำผิดซ้ำ) ควรคำนึงถึงกรอบแนวทางการป้องกันอาชญากรรมด้วย เพื่อให้การแก้ปัญหาครอบคลุมรอบด้าน ซึ่งแบ่งเป็น ๓ กรอบ ได้แก่ ก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม (Primary Prevention) ระหว่างเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และหลังเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม (Secondary Prevention) ดังนั้น ในการพัฒนาคาโครงการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามแนวทางการป้องกันอาชญากรรม จึงแบ่งเป็น ๓ กรอบ ได้แก่ ๑) การป้องกันอาชญากรรมก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ๒) การป้องกันอาชญากรรมระหว่างเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ๓) การป้องกันอาชญากรรมหลังเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม แต่ทั้งนี้ ในการพัฒนาคาโครงการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นการพัฒนาในส่วนการป้องกันอาชญากรรมหลังเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมก่อน โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม ได้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำโครงการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม “ชุดโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาคาการกระทำผิดซ้ำ” ขึ้น เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๑ ณ โรงแรมเซ็นทาราบายเซ็นทาราศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ เพื่อร่วมระดมสมองในการกำหนดแนวคิดการจัดทำ “ชุดโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาคาการกระทำผิดซ้ำ” (Research Framework) ด้วย

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้นำเสนอแนวคิดการจัดทำชุดโครงการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม (ชุดโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาคาการกระทำผิดซ้ำ) โดยใช้ระยะเวลาดำเนินการทั้งสิ้น ๓ ปี รวมงบประมาณทั้งสิ้น ๓๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท ประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบ ดังนี้

๑. การจำแนกประวัติดังผู้กระทำผิด

กรอบการวิจัยที่ ๑ : การพัฒนาระบบจำแนกผู้กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ

- โจทย์วิจัย
๑. การพัฒนาเครื่องมือการจำแนกผู้กระทำผิด
 ๒. การพัฒนากระบวนการจำแนกผู้กระทำผิด
 ๓. การพัฒนาระบบข้อมูลผู้กระทำผิด

๒. การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู

กรอบการวิจัยที่ ๒ : การพัฒนากระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ

- โจทย์วิจัย
๑. การพัฒนาโปรแกรมแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูผู้กระทำผิด
 ๒. การศึกษาศูนย์ฝึกฯ หรือเรือนจำต้นแบบ
 ๓. การพัฒนาเครื่องมือเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

/๓.การป้องกัน...

๓. การป้องกันการกลับมากระทำผิดซ้ำ

กรอบการวิจัยที่ ๓ : การประเมินโปรแกรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และการพัฒนากระบวนการติดตามหลังปล่อยที่มีประสิทธิภาพ

- โจทย์วิจัย
๑. การประเมินโปรแกรมแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูผู้กระทำผิดจากผู้พ้นโทษแล้ว
 ๒. การพัฒนากระบวนการติดตามหลังปล่อย
 ๓. การศึกษาการมีส่วนร่วมของภาครัฐ/ชุมชน/ภาคเอกชนในการให้

โอกาสผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคม

ประเด็นอภิปราย

ที่ประชุมได้ร่วมกันอภิปราย โดยสามารถแบ่งประเด็นการอภิปรายได้ดังนี้

๑. การพัฒนาและการบริหารจัดการ “ชุดโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาคriminal”

๑.๑ ควรมีการนำเสนอสถานการณ์ด้านประชากร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และสถิติต่างๆ ด้านกระบวนการยุติธรรม โดยการนำเสนอข้อมูลสถิตินั้นควรประกอบด้วย ข้อมูลการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ขั้นตำรวจ อัยการ ศาล และกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยของทุกหน่วยงาน สถิติของนักโทษ สถิติการกระทำผิดซ้ำ ข้อมูลความจุของเรือนจำในการรับนักโทษ และงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้กระทำผิด ซึ่งสถิติข้อมูลเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ของกระบวนการยุติธรรมและความรุนแรงของการกระทำผิดในปัจจุบัน โดยสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อเป็นที่มาของการจัดทำชุดโครงการวิจัยได้

๑.๒ การนำเสนอชุดโครงการวิจัยควรแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงผลผลิตของกรอบการวิจัยที่ ๑ - ๓ ในแก้ไขปัญหาคriminal รวมถึงการส่งต่องานวิจัยจากปีที่ ๑ ไปยังปีที่ ๒ และ ๓ และจากแผนการดำเนินงานจะมุ่งเน้นการดำเนินการวิจัยในรอบที่ ๑ - ๓ ในช่วงปีที่ ๑ มากเกินไปหรือไม่ พร้อมทั้งควรมีการกำหนดเป้าหมาย/ตัวชี้วัดให้ชัดเจนด้วย

๑.๓ เพื่อให้สามารถนำผลผลิตจากงานวิจัยมาใช้ประโยชน์ได้ทันต่อความต้องการ จึงทำให้โครงการวิจัยส่วนใหญ่ดำเนินการในปีที่ ๑ ส่งผลให้งบประมาณที่ใช้ดำเนินการในปีที่ ๑ มีจำนวนมากกว่าปีที่ ๒ และ ๓ แต่ทั้งนี้ควรมีดำเนินการทบทวนกรอบเวลาและกรอบวงเงินงบประมาณในการดำเนินการให้มีความสอดคล้องกันอีกครั้ง

๑.๔ ในการจัดทำชุดโครงการวิจัยนี้ ไม่ได้มุ่งเน้นการแก้ปัญหาคriminal แต่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาคriminal เป็นสำคัญ ซึ่งควรมุ่งพัฒนาระบบการพัฒนาพฤตินิสัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยต้องมีการทำแผนภาพความเชื่อมโยงผลผลิตของแต่ละโครงการวิจัยว่านำไปสู่การลดการกระทำผิดซ้ำได้อย่างไร และจัดทำงานวิจัยให้เป็นลักษณะของ Action plan เพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

๒. ประเด็นการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเพื่อแก้ไขปัญหาคriminal

๒.๑ ศึกษาสาเหตุในการกระทำผิดจากทฤษฎีทางอาชญาวิทยา เช่น สภาพแวดล้อม ส่งผลต่อการกระทำผิด เป็นต้น เพื่อหาแนวทางการบำบัดแก้ไขที่เหมาะสมเป็นรายบุคคลต่อไป

๒.๒ การศึกษามาตรการทางกฎหมาย โดยศึกษาทบทวนกฎหมายบางฉบับหรือนโยบายที่เป็นอุปสรรคหรือไม่เอื้ออำนวยต่อการให้โอกาสผู้พ้นโทษกลับมาใช้ชีวิตในสังคม เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ซึ่งมีข้อจำกัดว่าผู้ที่เข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนต้องไม่เป็นผู้ที่เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ เป็นต้น

๒.๓ การศึกษา...

๒.๓ การศึกษามาตรการหรือความสำเร็จทางกฎหมายในปัจจุบันที่เอื้อต่อการให้โอกาสผู้พ้นโทษกลับมาใช้ชีวิตในสังคม เช่น ร่างพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรม และกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทิน เป็นต้น เนื่องจากการจัดทำทะเบียนประวัติอาชญากรรม ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้พ้นโทษไม่สามารถกลับมาทำงานและดำเนินชีวิตในสังคมได้ เพราะภาคเอกชนสามารถตรวจสอบได้ว่าหากบุคคลใดขึ้นทะเบียนประวัติอาชญากรรมก็จะไม่รับเข้าทำงาน ทำให้ผู้กระทำผิดหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

๒.๔ การศึกษาการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในงานบริการของภาครัฐ โดยให้ภาคเอกชนมาบริหารจัดการแทนได้ (Privatization) เพื่อให้การให้บริการมีคุณภาพ และสามารถติดตามการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒.๕ การศึกษาการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ เช่น การส่งเสริมให้ภาคเอกชนหรือผู้ประกอบการรับผู้พ้นโทษทำงาน เป็นต้น ถือเป็นการปรับเปลี่ยนทัศนคติของคนในสังคมในการให้โอกาสผู้กระทำผิดด้วย

๒.๖ การศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำร่วมกับการศึกษากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) เพื่อให้ได้แนวทางการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒.๗ การศึกษาวิจัยปัจจัยที่ทำให้เกิดการกระทำผิดซ้ำอย่างแท้จริง เพื่อเป็นการหาแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมและลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งปัจจุบันมีกฎหมาย ระเบียบ หรือแนวทางที่ให้กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ และกรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนทำการจำแนกผู้กระทำผิด แต่ยังพบว่ายังมีสถิติการกระทำผิดซ้ำที่สูงอยู่

๒.๘ การศึกษาวิจัยกลุ่มผู้ใกล้ชิดผู้พ้นโทษ (การวิจัยในมนุษย์) โดยการเฝ้าติดตามผู้ใกล้ชิดผู้พ้นโทษตลอดระยะเวลา ๓ ปี เพื่อหาสาเหตุในการกระทำผิดที่แท้จริง และนำไปสู่การหาแนวทางในการแก้ไขอย่างถูกต้อง

๒.๙ ปัจจุบันหน่วยงานการพัฒนาพฤตินิสัย กระทรวงยุติธรรม มีการกำหนดนิยามคำว่า “การกระทำผิดซ้ำ” และวิธีการนับข้อมูลการกระทำผิดซ้ำแตกต่างกันไปตามภารกิจของหน่วยงาน ทำให้เกิดช่องว่างในการนับหรือเก็บข้อมูลการกระทำผิดซ้ำ ดังนั้น การศึกษาชุดโครงการวิจัยนี้ จึงควรมีการกำหนดนิยามและวิธีการเก็บข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เห็นภาพรวมของบุคคลที่กระทำผิดและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

๒.๑๐ ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนชีวิตหลังปล่อยของผู้พ้นโทษ โดยอาจศึกษาจากแนวทางการดำเนินงานของกองทุนคนพิการ ซึ่งมีเงื่อนไขในการให้บริษัทภาคเอกชนต้องมีการจ้างงานคนพิการในอัตราร้อยละ ๑ หากไม่ดำเนินการตามเงื่อนไข จะต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนคนพิการ ซึ่งบริษัทภาคเอกชนโดยส่วนใหญ่ยินยอมเสียเงินเข้ากองทุน ทำให้กองทุนมีงบประมาณจำนวนมาก ซึ่งงบประมาณเหล่านั้นสามารถนำมาสร้างงานสร้างอาชีพให้กับคนพิการได้ จากแนวทางดังกล่าวกระทรวงยุติธรรมสามารถนำมาปรับใช้โดยการจัดตั้งกองทุนผู้พ้นโทษซึ่งเป็นการให้โอกาสผู้พ้นโทษในการประกอบอาชีพต่อไป

๓. แนวทางการขับเคลื่อนชุดโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำ

๓.๑ การแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำเป็นภารกิจหลักของกระทรวงยุติธรรม ซึ่งในแต่ละหน่วยงานต้องมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาอยู่แล้ว ดังนั้นในการศึกษาชุดโครงการวิจัยนี้จึงควรเป็นการศึกษาวิจัยที่ได้ผลลัพธ์เป็นแนวทางหรือการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ที่สามารถช่วยในการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำได้

๓.๒ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยมีการศึกษาโครงการวิจัยในกรอบงานวิจัยมุ่งเป้าอาเซียน ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเบื้องต้นแบบของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศมาเลเซียและประเทศสิงคโปร์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับกรอบการวิจัยที่ ๒ การพัฒนากระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถนำมาต่อยอดในการศึกษาวิจัยได้

๓.๓ ในการพัฒนาชุดโครงการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามแนวทางการป้องกันอาชญากรรมนี้ หากสอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงานใดหรือหน่วยงานใดประสงค์ที่จะดำเนินการและมีความพร้อมด้านงบประมาณสามารถเสนอเป็นเจ้าภาพหลักในการรับผิดชอบและบริหารจัดการชุดโครงการวิจัยได้

๓.๔ ควรมอบหมายฝ่ายเลขานุการนำข้อสังเกตของอนุกรรมการไปปรับปรุงประเด็นการวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และดำเนินการตามแนวทางการขับเคลื่อนชุดโครงการวิจัยต่อไป

๔. ประเด็นเพื่อการพัฒนาการจัดทำชุดโครงการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม

๔.๑ การจัดทำชุดโครงการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม จะดำเนินการภายใต้กรอบแนวทางการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งแบ่งเป็น ๓ กรอบ ได้แก่ ก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ระหว่างเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และหลังเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อให้เกิดการป้องกันอาชญากรรมและการลดการกระทำผิดซ้ำที่มีประสิทธิภาพ

๔.๒ แนวคิดการพัฒนาดังความรู้ด้านการวิจัย ในกรอบการป้องกันอาชญากรรม ควรมีการเพิ่มแนวทางการสร้างวัฒนธรรมการเคารพกฎ กติกาของสังคม (Culture of lawfulness) ด้วย

๔.๓ ควรมีการต่อยอดผลสำเร็จของงานวิจัยเพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์ และส่งผลการต่อเปลี่ยนแปลงในกระบวนการยุติธรรมต่อไป เช่น การจัดทำเป็น prototype หรือการนำไปทดลองใช้ (sandbox) ในบางพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนนโยบายหรือกฎหมายต่อไป

มติที่ประชุม:

๑. เห็นชอบให้มีการพัฒนาชุดโครงการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามแนวทางการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งแบ่งเป็น ๓ กรอบ ได้แก่

๑.๑ การป้องกันอาชญากรรมก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

๑.๒ การป้องกันอาชญากรรมระหว่างเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

๑.๓ การป้องกันอาชญากรรมหลังเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

๒. เห็นชอบการจัดทำชุดโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำ (การป้องกันอาชญากรรมหลังเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม) ซึ่งแบ่งเป็น ๓ กรอบการวิจัย ได้แก่

๒.๑ การพัฒนาระบบจำแนกผู้กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ

๒.๒ การพัฒนากระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ

๒.๓ การประเมินโปรแกรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และการพัฒนากระบวนการติดตามหลัง

ปล่อยที่มีประสิทธิภาพ

/พร้อมทั้ง...

พร้อมทั้งมอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ นำข้อเสนอแนะจากที่ประชุมปรับปรุงประเด็นการวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และดำเนินการตามแนวทางการขับเคลื่อนชุดโครงการวิจัยต่อไป

มติที่ประชุม รับรองรายงานการประชุม

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่นๆ
 ไม่มี

เลิกประชุมเวลา ๑๑.๐๐ น.

(นางสาวสุวดี ไหลพืงทอง)
นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้จัดรายงานการประชุม

(นางอุษา จันทพลอย บุญเปี่ยม)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม
อนุกรรมการและเลขานุการ
ผู้ตรวจรายงานการประชุม